

1 Co znamená pojem „rodičovská odpovědnost“ v praxi? Jaká jsou práva a povinnosti osoby s rodičovskou odpovědností?

Rumunský občanský zákoník (*Codul Civil*) pracuje s konceptem **rodičovské autority**. **Rodičovská autorita** zahrnuje veškerá práva a povinnosti ve vztahu jak k dítěti, tak k jeho majetku. Tato práva a povinnosti náleží oběma rodičům nerozdílně a jsou vykonávána v zájmu dítěte. Rodičovská autorita je vykonávána až do chvíle, kdy dítě nabude plné svéprávnosti.

Rodičovská práva a povinnosti (upravená v ustanoveních § 487 až 499 občanského zákoníku a zákona č. 272/2004 (*Legea nr. 272/2004*) o ochraně práv dítěte) ve vztahu k dítěti zahrnují:

právo a povinnost stanovit a chránit identitu dítěte. Dítě je třeba ihned po narození registrovat. Dítě má právo na jméno a občanství. Křestní jméno a příjmení dítěte určí jeho rodiče.

právo a povinnost dítě vychovávat. Rodiče mají právo a povinnost dítě vychovat, pečovat o jeho zdraví a psychický, fyzický a intelektuální rozvoj, zajistit mu vzdělání a odbornou přípravu, a to v souladu se svým přesvědčením, vlastnostmi a potřebami dítěte.

právo a povinnost dohlížet na dítě.

právo a povinnost dítě podporovat. Rodiče jsou povinni, společně a nerozdílně, nezletilé dítě živit. Rodiče jsou povinni své dospělé dítě, pokud studuje, podporovat až do absolvování studia, ne však déle než do věku 26 let.

právo uplatňovat vůči dítěti výchovná opatření. Je zakázáno uplatňovat určitá opatření, jako některé fyzické tresty, které mohou ohrozit fyzický, mentální nebo emocionální stav dítěte.

právo požádat o navrácení dítěte, držel-li jej neoprávněně jiná osoba.

právo rodičů a dítěte na opětovné sjednocení. Toto právo souvisí s právem dítěte na to, aby nebylo odděleno od svých rodičů, ledaže pro to existují závažné a časově omezené důvody (např. rozhodnutí o umístění).

právo rodiče na zachování osobní vazby k dítěti. Mezi způsoby naplnění osobní vazby k dítěti patří například: navštěvování dítěte v jeho domově, navštěvování dítěte ve škole a to, že dítě tráví prázdniny s každým z rodičů.

právo určit dítěti domov. Nezletilé dítě musí žít se svými rodiči. Nežijí-li rodiče spolu, určí domov dítěte vzájemnou dohodou. Pokud se rodiče v této otázce neshodnou, rozhodne poručnický soud (*Instanța de tutelă*).

právo dát souhlas k tomu, aby se nezletilé dítě, které dosáhlo 16 let, zasnoubilo nebo uzavřelo manželství; právo dát souhlas s osvojením dítěte.

právo odvolat se proti opatřením přijatými orgány veřejné moci ve vztahu k dítěti a právo činit návrhy a opatření jménem svým a jménem dítěte

Rodičovská práva a povinnosti (upravená v ustanoveních § 500 až 502 občanského zákoníku) ve vztahu ke jmění dítěte zahrnují:

správa majetku dítěte. Rodiče nemají žádná práva k majetku dítěte a stejně tak nemá dítě žádná práva k majetku rodičů – s výjimkou dědického práva a vyživovací povinnosti. Rodiče mají právo a povinnost pečovat o jmění svého nezletilého dítěte a zastupovat jej při uzavírání občanskoprávních smluv, popřípadě dát k uzavření takových smluv souhlas. Po dosažení věku 14 let vykonává nezletilé dítě svá práva a povinnosti samo, avšak se souhlasem rodičů, popřípadě se souhlasem poručnického soudu.

právo a povinnost zastupovat dítě při uzavírání občanskoprávních smluv, popřípadě dát k uzavření takových smluv souhlas. Až do chvíle, kdy dítě dosáhne věku 14 let, jej rodiče při uzavírání občanskoprávních smluv zastupují plně, neboť dítě zcela postrádá právní způsobilost. Děti ve věku 14 až 18 let vykonávají svá práva a povinnosti samy, nicméně je nezbytné, aby rodiče dali k těmto právním úkonům předem souhlas, protože dítě má omezenou způsobilost k právům a právním úkonům.

2 Kdo obvykle nese rodičovskou odpovědnost vůči nezletilému?

Práva a povinnosti náleží oběma rodičům nerozdílně (§ 503 odst. 1 občanského zákoníku): jsou-li rodiče sezdáni; v době po rozvodu (§ 397 občanského zákoníku); rodiči, jehož otcovství nebo mateřství bylo určeno, narodilo-li se dítě mimo manželství, a oběma rodičům, jestliže žijí v partnerském svazku (§ 505 odst. 1 občanského zákoníku).

Rodiče (rozvedení rodiče) vykonávají rodičovskou odpovědnost nerovnoměrně: jestliže v rámci rozvodového řízení soud rozhodne, že je v zájmu dítěte, aby rodičovskou odpovědnost vykonával pouze jeden z rodičů (§ 398 občanského zákoníku); jestliže manželství zanikne (§ 305 odst. 2 občanského zákoníku); jestliže se dítě narodilo mimo manželství rodičům, kteří nežijí v partnerském svazku (§ 505 odst. 2 občanského zákoníku).

Jeden z rodičů nese rodičovskou odpovědnost v souladu s ustanovením § 507 občanského zákoníku v případě, že druhý rodič zemřel, byl zbaven rodičovských práv nebo byl-li na něj uvalen soudní zákaz atp.

Rodiče nesou rodičovskou odpovědnost jen částečně, jestliže rodičovská práva a povinnosti byla svěřena třetí osobě nebo příslušnému ústavu (§ 399 občanského zákoníku).

3 Pokud rodiče nejsou způsobilí nebo si nepřejí nést rodičovskou odpovědnost vůči svým dětem, je možné místo nich jmenovat jinou osobu?

Rodiči dítěte, které dosáhlo věku 14 let, náleží rodičovská práva a povinnosti pouze ve vztahu k dítěti. Práva a povinnosti ve vztahu k majetku dítěte vykonává poručník či třetí osoba.

Poručník je dítěti ustaven v případě, že oba rodiče zemřeli, jsou neznámí, byli zbaveni rodičovské odpovědnosti, popřípadě byli obviněni z trestného činu, který je spojen s odebráním rodičovských práv, byl na ně uvalen soudní zákaz, jsou nezvěstní či prohlášeni za mrtvé, a soud po ukončení řízení o osvojení rozhodne, že ustavení poručníka je v zájmu dítěte.

Dítěti je ustaven poručník, jestliže oba jeho rodiče byli zbaveni rodičovské odpovědnosti, v důsledku čehož dítěti ani jeden z rodičů nezajišťuje péči.

Ve výjimečných případech může poručnický soud rozhodnout o umístění dítěte k jeho příbuznému, do jiné rodiny či k jiné osobě, vysloví-li s tím souhlas, popřípadě do příslušného ústavu.

4 Jestliže jsou rodiče rozvedeni nebo žijí odděleně, jak se stanoví rodičovská odpovědnost pro budoucnost?

V době po rozvodu nesou oba rodiče rodičovskou odpovědnost společně, ledaže existují zásadní důvody k tomu, aby ji nesl pouze jeden z rodičů, přičemž určující je zájem dítěte. Druhému rodiči náleží právo dohlížet na výchovu a vzdělání dítěte a právo dát souhlas s osvojením.

Ve výjimečných případech může poručnický soud rozhodnout o umístění dítěte k jeho příbuznému, do jiné rodiny či k jiné osobě, vysloví-li s tím souhlas, popřípadě do příslušného ústavu. V takovém případě tato osoba či instituce vůči dítěti vykonává rodičovská práva a povinnosti (§ 399 občanského zákoníku).

Jestliže se dítě narodilo mimo manželství, mateřství/otcovství obou rodičů bylo určeno a rodiče žijí v partnerském svazku, vykonávají rodičovskou autoritu oba rodiče společně a nerozdílně. Jestliže rodiče dítěte, které se narodilo mimo manželský svazek, nežijí ve společné domácnosti, vykonává rodičovskou autoritu pouze jeden z rodičů.

Rozvod, s nímž vyslovili souhlas oba manželé, může provést notář, a to i v případech, že manželé mají nezletilé dítě, ať už se narodilo v tomto manželství, mimo něj, nebo bylo osvojeno, nebo jestliže se manželé dohodnou na všech otázkách souvisejících s tím, jaké příjmení budou v době po rozvodu užívat, na způsobu, jakým bude každý z manželů ponese rodičovskou odpovědnost, na určení místa bydliště dítěte v době po rozvodu, na způsobu, jakým si rodič, se kterým dítě nežije, zachová osobní vazbu k dítěti a na stanovení podílu každého z rodičů na nákladech spojených s výchovou, vzděláním a profesním výcvikem dítěte. Jestliže ze zprávy o sociální situaci vyplývá, že dohoda manželů ohledně společného výkonu rodičovské autority nebo určení místa bydliště dítěte není v souladu se zájmy dítěte, notář návrh na rozvod zamítne a odkáže manžele na soud.

5 Jestliže se rodiče dohodnou na otázkách rodičovské odpovědnosti, jaké náležitosti musí splnit, aby tato dohoda byla právně závazná?

Rodiče se mohou na způsobu výkonu rodičovské autority nebo na opatřeních přijatých na ochranu dítěte dohodnout – se souhlasem poručnického soudu –, je-li to v zájmu dítěte (§ 506 občanského zákoníku).

Strany se v tomto případě mohou na soud obrátit kdykoliv v průběhu řízení – i v případě, že nebyly předvolány – a navrhnout, aby soud svým rozhodnutím jejich dohodu potvrdil. Rozhodnutí, kterým soud potvrdí dohodu manželů, je konečné a vykonatelné.

6 Jestliže se rodiče nedohodnou o otázkách rodičovské odpovědnosti, jaké jsou alternativní prostředky pro vyřešení sporu bez účasti soudu?

Strany se mohou před tím, než věc postoupí k soudu, pokusit spor vyřešit prostřednictvím mediace. V průběhu soudního řízení je soud povinen strany sporu poučit o možnosti řešení sporu prostřednictvím mediace a o výhodách tohoto postupu. Jestliže se stranám sporu v rámci mediace nepodaří dosáhnout dohody, rozhodne o sporné otázce soud.

7 Jestliže se rodiče obrátí na soud, o jakých otázkách týkajících se nezletilého může soud rozhodnout?

Viz odpověď na otázku č. 1.

8 Jestliže soud rozhodne o svěřením dítěte do péče výlučně jednomu z rodičů, znamená to, že tento rodič může rozhodovat o všem, co se tohoto dítěte týká, aniž by to musel konzultovat s druhým rodičem?

Jestliže soud svěří výkon rodičovské autority jen jednomu z rodičů, rozhoduje tento rodič o všech otázkách týkajících se dítěte sám. Druhý rodič má právo dohlížet na výchovu a vzdělání dítěte a právo dát svolení k osvojení.

9 Jestliže soud rozhodne o společné péči rodičů, co to v praxi znamená?

Rodiče vykonávají rodičovskou autoritu společně a nerozdílně. Jestliže třetí strana jedná v dobré víře, má se za to, že rodič, který činí právní úkony spojené s běžným výkonem rodičovských práv a povinností, jedná se souhlasem druhého rodiče.

10 Na jaký soud nebo úřad je třeba se obrátit s žalobou přiznání o rodičovské odpovědnosti? Jaké náležitosti je nutno dodržet a jaké dokumenty je třeba předložit?

Návrhy na opatření k ochraně jednotlivce, jejichž řešení spadá do působnosti poručnického a rodinného soudu (okresní soud, případně specializovaný soud pro věci mladistvých a věci rodinné), řeší soud příslušný podle místa bydliště či pobytu chráněné osoby (§ 94 občanského soudního řádu (*Codul de Procedură Civilă*)).

Pokud jde o návrhy ve věci určení otcovství, je dána příslušnost soudu místa bydliště navrhovatele, a pokud jde o návrhy týkající se vyživovací povinnosti, je dána příslušnost soudu v místě bydliště navrhovatele/věřitele (včetně případů vyplácení výživného státem).

K návrhu je třeba připojit kopii rodného listu dítěte, kopii průkazu totožnosti, kopii rozhodnutí o rozvodu, popřípadě dohodu uzavřenou v rámci mediačního řízení a další dokumenty, které mohou být pro řešení případu užitečné. Návrh je osvobozen od soudních poplatků.

11 Jaké řízení se v těchto případech používá? Existuje zrychlené řízení?

Předseda soudu může v průběhu rozvodového řízení přijímat prozatímní opatření (ve zvláštním zrychleném řízení) týkající se určení místa bydliště dítěte, vyživovací povinnosti, vyplácení výživného státem a způsobu užívání rodinné domácnosti (§ 919 občanského soudního řádu).

12 Mohu získat právní pomoc na pokrytí nákladů řízení?

Právní pomoc je poskytována v souladu s mimořádným nařízením č. 51/2008 (*Ordonanța de Urgență nr. 51/2008*) o právní pomoci v občanskoprávních věcech, které bylo potvrzeno a doplněno zákonem č. 193/2008 (*Legea nr. 193/2008*) ve znění pozdějších předpisů.

Právní pomoc může být poskytnuta ve vztahu k jednotlivým úkonům či kumulativně ve formě ustavení advokáta; úhrady nákladů na znalce, překladatele či tlumočnicka; úhrady nákladů výkonu rozhodnutí či osvobozením od soudních poplatků, jejich snížením či odložením splatnosti.

Nárok na právní pomoc vzniká, jestliže čistý měsíční příjem na jednoho člena rodiny byl ve dvou měsících předcházejících podání návrhu nižší než 300 RON. Byl-li příjem nižší než 600 RON, vzniká nárok na právní pomoc ve výši 50 %. Tyto podmínky však nebrání tomu, aby právní pomoc byla poskytnuta osobě, jejíž příjem sice stanovenou hranici převyšuje, která však přesto není schopna nést náklady soudního řízení z důvodu rozdílu mezi životním standardem ve státě místa bydliště nebo místa obvyklého pobytu a ve státě, kde se nachází soud.

13 Je možno se odvolat proti rozhodnutí ve věci rodičovské odpovědnosti?

Proti rozhodnutí ve věcech výkonu rodičovské autority (ať už jsou řešeny v souvislosti s rozvodem, nebo samostatně) je možné podat odvolání, a to ve lhůtě 30 dní od přijetí rozhodnutí, popřípadě zažádat o soudní přezkum, jde-li o rozhodnutí, jímž byla potvrzena dohoda stran.

14 V určitých případech může být nezbytné obrátit se na soud, aby rozhodnutí ohledně rodičovské odpovědnosti vymohl. Jaký postup se v těchto případech použije?

Jestliže osoba povinná nesplní svou povinnost dobrovolně, musí se osoba oprávněná obrátit na exekutora. Exekutor následně soud požádá o vydání souhlasu k výkonu rozhodnutí. Soud v této věci rozhodne neveřejně, bez účasti stran.

Pokud soud dá k výkonu rozhodnutí souhlas, zašle exekutor rodiči nebo osobě, která má dítě u sebe, písemný příkaz a předvolání, v němž určí datum, kdy se má společně s dítětem dostavit za účelem jeho předání osobě oprávněné, popřípadě tomuto rodiči či osobě přikáže, aby druhému rodiči umožnil vykonávat právo na styk s dítětem.

Jestliže osoba povinná svou povinnost nesplní, přistoupí exekutor k nucenému výkonu rozhodnutí za účasti zástupce generálního ředitelství pro sociální péči a ochranu dítěte a, je-li to nutné, také za účasti psychologa a policie. Nikdo není oprávněn dítě při výkonu rozhodnutí šikanovat nebo na něj vyvíjet nátlak.

Pokud osoba povinná svou povinnost nesplní, přichází na řadu trest, který stanovil soud a jehož výkon trvá až do okamžiku výkonu rozhodnutí, a exekutor zároveň za účelem zahájení trestního stíhání informuje státního zástupce.

Jestliže dítě odmítne, předloží o tom exekutor zástupci generálního ředitelství pro sociální péči a ochranu dítěte zprávu a příslušný soud dítěti nařídí, aby podstoupilo poradenský program, jehož výstupem je zpráva vypracovaná psychologem. Jestliže to dítě po obnově výkonu rozhodnutí odmítne, může oprávněná osoba požádat soud, aby uložil sankci.

15 Co bych měl učinit, aby bylo rozhodnutí o rodičovské zodpovědnosti, které bylo vydáno soudem v jiném členském státě, uznáno a vykonáno v tomto členském státě?

Pro uznání rozhodnutí ve věcech rodičovské odpovědnosti se použijí ustanovení nařízení (ES) č. 2201/2003. Návrh je třeba zaslat soudu v místě bydliště odpůrce, popřípadě v místě jeho pobytu na území Rumunska. Proti rozhodnutí o uznání rozhodnutí se lze odvolat k místně příslušnému odvolacímu soudu (*Curtea de Apel*), popřípadě lze zažádat o soudní přezkum Nejvyšším kasačním soudem (*Înalta Curte de Casație și Justiție*).

16 Na který soud v tomto členském státě bych se měl obrátit, chci-li napadnout uznání rozhodnutí o rodičovské zodpovědnosti, které bylo vydáno soudem v jiném členském státě? Jaký postup se v těchto případech použije?

Proti uznání rozhodnutí ve věcech rodičovské odpovědnosti se lze bránit podáním k soudu v místě bydliště odpůrce či v místě jeho pobytu na území Rumunska.

17 Jaké právo použije soud v řízení o rodičovské zodpovědnosti, jestliže dítě nebo strany nežijí v tomto členském státě nebo mají různou státní příslušnost?

Ustanovení § 2611 občanského zákoníku stanoví, že rozhodné právo, které se použije v řízeních týkajících se rodičovské odpovědnosti a ochrany dítěte, se určí na základě Úmluvy o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské odpovědnosti a opatření k ochraně dětí, přijaté v Haagu dne 19. října 1996 a ratifikované zákonem č. 361/2007.

Poslední aktualizace: 27/10/2016

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Překlad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.

V souvislosti s vystoupením Spojeného království z Evropské unie provádějí v současné době členské státy odpovědné za správu stránek obsahujících informace o vnitrostátních záležitostech aktualizaci obsahu. S ohledem na vystoupení Spojeného království z Evropské unie probíhá aktualizace těchto internetových stránek. Pokud zde najdete obsah, který zatím neodráží vystoupení Spojeného království z EU, není to záměr. Tato situace bude v dohledné době napravena.